

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-295/23

Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft UG

v.

Rechtsanwaltskammer München

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podala Bayerischer Anwaltsgerichtshof)

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 19. prosince 2024

„Řízení o předběžné otázce – Článek 49 SFEU – Svoboda usazování – Článek 63 SFEU – Volný pohyb kapitálu – Určení, jaká svoboda pohybu je relevantní – Služby na vnitřním trhu – Směrnice 2006/123/ES – Článek 15 – Požadavky související s držením podílu na kapitálu společnosti – Kapitálová účast ryze finančního investora v rámci profesní advokátní společnosti – Zrušení zápisu této společnosti na seznamu členů advokátní komory kvůli této účasti – Omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu – Odůvodnění vycházející z ochrany nezávislosti advokátů a příjemců právních služeb – Nezbytnost – Přiměřenost“

1. *Svoboda usazování – Volný pohyb kapitálu – Ustanovení Smlouvy – Příslušné oblasti působnosti – Kritéria – Podíly umožňující vykonávat nepochybný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost – Podíly nabyté pouze s cílem investovat bez úmyslu ovlivňovat řízení a kontrolu podniku – Druhotné uplatnění jedné ze svobod ve vztahu ke druhé – Posouzení pouze s ohledem na jednu ze svobod – Vnitrostátní právní úprava, která má zabránit tomu, aby podíly v advokátní společnosti nabývaly osoby, které nejsou advokáty ani příslušníky povolání uvedených v advokátním řádu – Věc, na kterou se vztahuje jak svoboda usazování, tak volný pohyb kapitálu*
[Článek 49 a čl. 63 odst. 1 SFEU; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123, čl. 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3]

(viz body 50–57)

2. *Svoboda usazování – Volný pohyb kapitálu – Omezení – Směrnice 2006/123 – Požadavky podléhající hodnocení – Vnitrostátní právní úprava, která zakazuje, aby byly obchodní podíly na advokátní společnosti převedeny na ryze finančního investora, který nehodlá v rámci uvedené společnosti vykonávat profesní činnost uvedenou v této právní úpravě – Vyškrtnutí advokátní společnosti porušující tento zákaz ze seznamu členů advokátní komory – Omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu – Odůvodnění – Ochrana příjemců právních služeb a zabezpečení řádného výkonu spravedlnosti – Přípustnost*
[Články 49 a 63 SFEU; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123, bod 40 odůvodnění, čl. 4 body 7 a 8 a čl. 15 odst. 1 až 3, odst. 5 písm. a) a odst. 6]

(viz body 60–62, 64–67, 69–76, 78–80, výrok)

Shrnutí

Velký senát Soudního dvora, na nějž se s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce obrátila Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Bavorská disciplinární komise pro advokáty, Německo), se vyjádřil k tomu, zda je vnitrostátní právní úprava, která pod sankcí vyškrtnutí advokátní společnosti ze seznamu členů advokátní komory zakazuje, aby byly obchodní podíly na této společnosti převedeny na ryze finančního investora, který nehodlá v rámci uvedené společnosti vykonávat profesní činnost uvedenou v této právní úpravě, v souladu s článkem 63 SFEU a směrnicí 2006/123¹.

Advokátní společnost HR se sídlem v Německu byla založena ve formě kapitálové společnosti, na kterou se vztahuje zákon o společnostech s ručením omezeným. Jejím jednatelem a jediným společníkem byl původně Daniel Halmer, který vykonával povolání advokáta.

Společnost HR, která byla založena smlouvou v lednu 2020, byla v tomtéž roce zapsána do obchodního rejstříku a na seznam členů Mnichovské advokátní komory.

V roce 2021 převedl D. Halmer 51 ze 100 obchodních podílů ve společnosti HR na společnost SIVE Beratung und Beteiligung GmbH (dále jen „společnost SIVE“), což je společnost s ručením omezeným založená podle rakouského práva.

Stanovy společnosti HR byly pozměněny tak, aby umožňovaly převod obchodních podílů na kapitálovou společnost nezapsanou do seznamu členů advokátní komory; vedení společnosti HR přitom bylo vyhrazeno pouze advokátům zapsaným do seznamu členů advokátní komory, aby byla zaručena nezávislost této společnosti.

Informace o změně stanov společnosti HR a o převodu obchodních podílů v této společnosti byly zapsány do obchodního rejstříku a společnost HR informovala o změně svých stanov a o převodu 51 ze svých 100 obchodních podílů na společnost SIVE advokátní komoru.

Advokátní komora nicméně společnosti HR sdělila, že převod obchodních podílů na společnost SIVE je zakázán dle Bundesrechtsanwaltsordnung (spolkový advokátní řád) (dále jen „advokátní řád“), ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení, a pokud se u převodu setrvá, společnost HR bude vyškrtnuta ze seznamu členů advokátní komory. Společnost HR ovšem advokátní komoře sdělila, že na uvedeném převodu trvá. Advokátní komora tudíž uvedenou společnost vyškrtnula ze seznamu členů, a to v podstatě z toho důvodu, že společníky advokátní společnosti mohou být pouze advokáti, příslušníci povolání uvedených v advokátním řádu a lékaři a lékárníci².

¹ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu (Úř. věst. 2006, L 376, s. 36).

² – Podle § 59a odst. 1 a 2 tohoto advokátního řádu se mohou advokáti sdružovat se členy advokátní komory a komory patentových zástupců, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory a certifikovanými účetními za účelem společného výkonu svého povolání v rámci své profesní kvalifikace. Advokáti rovněž mohou své povolání vykonávat společně s příslušníky advokátní profese z jiných států, kterým je povoleno usazovat se v oblasti působnosti tohoto zákona a mají advokátní kancelář v zahraničí.

Společnost HR tedy podala proti rozhodnutí advokátní komory o vyškrtnutí ze seznamu členů zmíněné komory žalobu u Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Bavorská disciplinární komise pro advokáty). Společnost HR na podporu žaloby tvrdí, že advokátní řád odporuje zejména právu na volný pohyb kapitálu, které je zaručeno v čl. 63 odst. 1 SFEU, jakož i právům, která pro ni vyplývají z článku 15 směrnice 2006/123. Toto rozhodnutí údajně odporuje i právu společnosti SIVE na svobodu usazování, které je zaručeno zejména v článku 49 SFEU.

Předkládající soud se za těchto okolností dotázal, zda je tato vnitrostátní právní úprava v souladu s článkem 49 a čl. 63 odst. 1 SFEU, jakož i s čl. 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3 směrnice 2006/123.

Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl kladně.

Závěry Soudního dvora

Soudní dvůr nejprve s ohledem na předmět dotčené vnitrostátní právní úpravy a skutkové okolnosti daného případu posoudil, jaká základní svoboda – tedy svoboda usazování nebo volný pohyb kapitálu – se uplatní ve sporu v původním řízení.

V tomto ohledu připomněl, že podle ustálené judikatury spadají do působnosti svobody usazování vnitrostátní právní předpisy, které se použijí pouze na podíly umožňující vykonávat nepochybný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost. Naproti tomu vnitrostátní ustanovení, která se použijí na podíly nabyté pouze s cílem investovat bez úmyslu ovlivňovat řízení a kontrolu podniku, musí být zkoumána výlučně z hlediska volného pohybu kapitálu.

Na vnitrostátní právní předpisy, které se nepoužijí pouze na podíly umožňující vykonávat nepochybný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost, ale použijí se nezávisle na velikosti podílu, který akcionář ve společnosti vlastní, se tedy může vztahovat jak svoboda usazování, tak volný pohyb kapitálu.

Soudní dvůr ovšem dotčené opatření v zásadě posuzuje pouze s ohledem na jednu z těchto dvou svobod, jestliže se za okolností sporu v původním řízení ukáže, že jedna z nich je ve vztahu ke druhé zcela druhotná a může být do ní zahrnuta.

Cílem vnitrostátní právní úpravy, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, je zabránit zejména tomu, aby podíly – ať už jakéhokoli rozsahu – v advokátní společnosti nabývaly osoby, které nejsou advokáty ani příslušníky povolání uvedených v advokátním řádu použitelném v projednávané věci.

V posuzovaném případě nabyla společnost SIVE 51 % základního kapitálu společnosti HR. Do věcné působnosti svobody usazování přitom spadají vnitrostátní právní předpisy, které se použijí na situaci, kdy společnost z jednoho členského státu drží v rámci kapitálu společnosti usazené v jiném členském státě podíl, který jí v zásadě umožňuje vykonávat nepochybný vliv na rozhodování této společnosti a určovat její činnost.

Soudní dvůr nicméně zdůraznil, že stanovy společnosti HR byly pozměněny tak, že společnost SIVE byla připravena o možnost vykonávat vliv, takže k nabytí obchodních podílů ve společnosti HR mohlo dojít pouze proto, aby posledně uvedené společnosti poskytla kapitál, který jí umožní financování vývoje inovativního právního modelu založeného na nových technologiích.

Věc v původním řízení tedy spadá jak do působnosti svobody usazování, tak do působnosti volného pohybu kapitálu, přičemž ani jednu z těchto svobod nelze ve vztahu ke druhé považovat za druhotnou.

Pokud jde z meritorního hlediska zaprvé o svobodu usazování, ze směrnice 2006/123 vyplývá, že pokud určitá situace spadá do věcné působnosti této směrnice, což je i případ právního poradenství, a zejména služeb poskytovaných advokáty, není třeba ji zkoumat rovněž s ohledem na článek 49 SFEU.

Soudní dvůr tedy zkoumal, zda jsou se směrnicí 2006/123 slučitelné požadavky advokátního řádu týkající se omezení okruhu osob, které se mohou sdružovat, jakož i požadavek aktivní spolupráce v rámci dané společnosti, a zejména nezbytnost těchto požadavků.

V tomto ohledu konstatoval, že účelem těchto požadavků je zajistit nezávislost a bezúhonnost povolání advokáta a dodržování zásady transparentnosti a povinnosti advokátů dodržovat profesní tajemství. Tyto cíle nepochybně souvisejí s ochranou příjemců právních služeb a se zabezpečením řádného výkonu spravedlnosti, které představují naléhavé důvody obecného zájmu podle směrnice 2006/123 a primárního práva.

Pokud jde o přiměřenost požadavků dotčených ve věci v původním řízení, uvedl Soudní dvůr, že se zdá, že jsou vhodné k zajištění dosažení cíle spočívajícího v zabezpečení řádného výkonu spravedlnosti a bezúhonnosti povolání advokáta.

Snaha ryze finančního investora o zhodnocení jeho investice by totiž mohla mít dopad na organizaci a činnost advokátní společnosti. Je přitom třeba konstatovat, že zatímco jediným cílem ryze finančního investora je dosažení zisku, advokáti svou činnost nevykonávají pouze za ekonomickým účelem, ale jsou povinni dodržovat profesní a etická pravidla. Vzhledem k tomu, že profesní a etická pravidla vztahující se na povolání advokáta nejsou na unijní úrovni harmonizována, každý členský stát si v zásadě může upravit výkon tohoto povolání na svém území. Členský stát je tedy oprávněn se domnívat, že existuje riziko, že opatření, která jsou stanovena ve stanovách advokátní společnosti za účelem zachování profesní nezávislosti a bezúhonnosti advokátů působících v této společnosti, se v případě kapitálové účasti ryze finančního investora v rámci uvedené společnosti v praxi ukáží pro účinné dosažení cílů spočívajících v zabezpečení řádného výkonu spravedlnosti a bezúhonnosti povolání advokáta jako nedostatečná.

Pokud jde zadruhé o volný pohyb kapitálu, který je zaručen v článku 63 SFEU a pod který spadá jak držení akcií, které umožňuje skutečně se podílet na řízení a kontrole společnosti, tak koupě cenných papírů uskutečněná pouze s cílem investovat bez úmyslu ovlivňovat řízení a kontrolu společnosti, mezi zakázaná opatření patří zejména ta, která mohou odradit společnosti nerezidenty od investování v určitém členském státě, a to zejména do kapitálu společností-rezidentů.

Soudní dvůr konstatoval, že vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení brání v důsledku jiným osobám než advokátům a příslušníkům povolání uvedených v advokátním řádu nabývat obchodní podíly v advokátní společnosti, takže investoři z jiných členských států, kteří nejsou ani advokáty ani příslušníky takového povolání, nemohou v tomto typu společností nabývat podíly. Tato vnitrostátní právní úprava zároveň připravuje advokátní společnosti o přístup ke kapitálu, který by mohl napomoci jejich založení nebo rozvoji. Představuje tudíž omezení volného pohybu kapitálu.

Ze stejných důvodů, jako jsou důvody uvedené v souvislosti se směrnicí 2006/123, však Soudní dvůr dospěl k závěru, že tato omezení volného pohybu kapitálu jsou odůvodněná a přiměřená z hlediska naléhavých důvodů obecného zájmu.